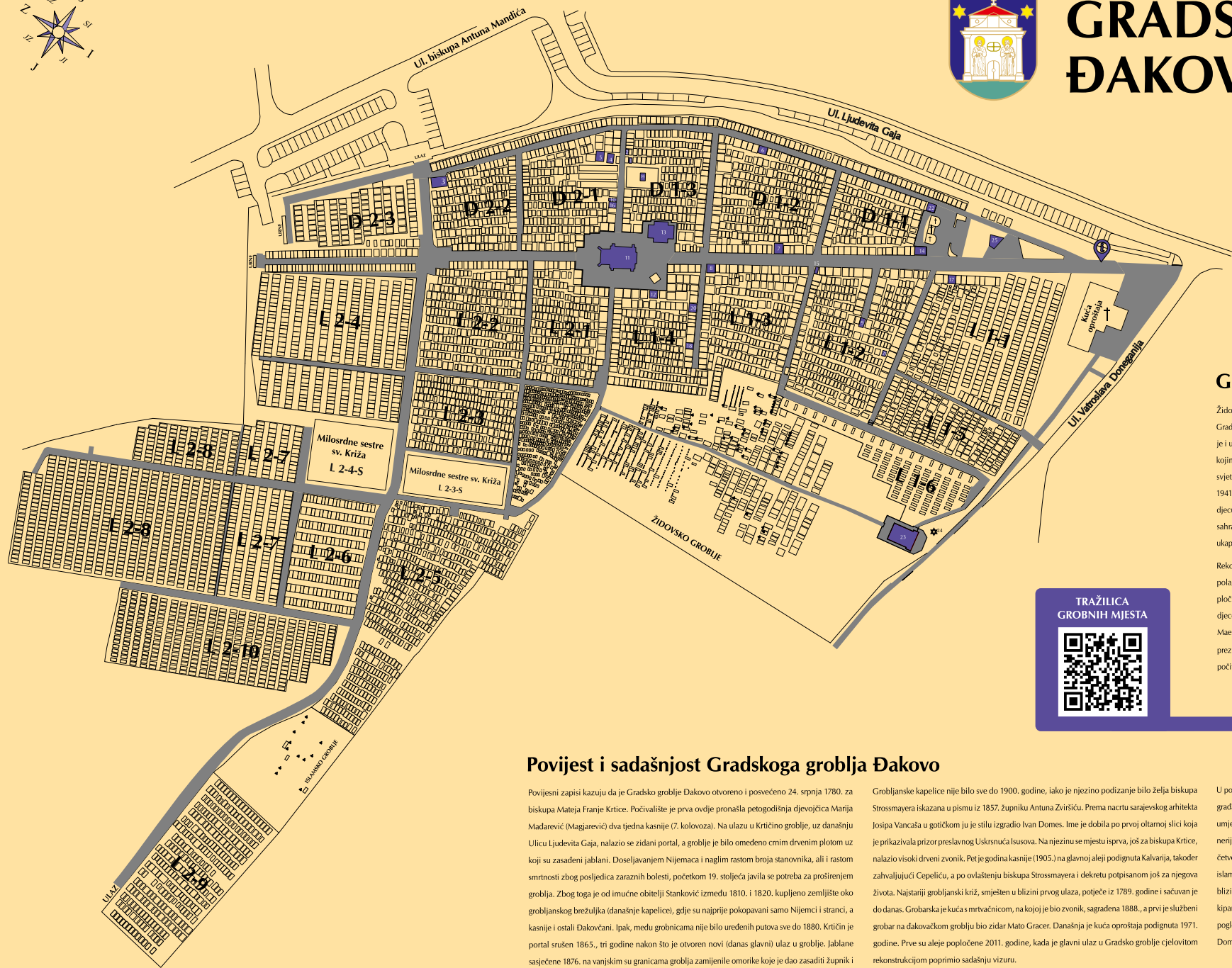
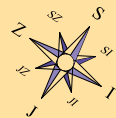

GRADSKO GROBLJE ĐAKOVO

Groblje žrtava holokausta

Židovsko je groblje u Đakovu utemeljeno 1879. godine. Sporazumom Židovske općine Osijek s Gradom Đakovom iz 2014. omogućena je njegova puna integracija u sastav Gradskoga groblja, što je i učinjeno uklanjanjem žičane ograde i povezivanjem u jednu prostornu cjelinu. Iza grobnica u kojima počinjavu pripadnici lokalne židovske zajednice, na ovom području prisutne do Drugog svjetskog rata, nalaze se redovi sa žrtvama sabirnog logora koji je postojao u Đakovu od prosinca 1941. do srpnja 1942. u napuštenom mlinu u centru grada. Iako je to bio tranzitni logor za žene i djecu, masovno se umiralo od posljedica tifusa i drugih bolesti, a žrtve su po nalogu ustaških vlasti sahranjivane na obližnjem jevrejskom groblju. Leševe je iz logora do mrtvačnice transportirao i ukapao grobar Stjepan Kolb.

Rekonstrukcijom Kolbovih bilješki s osobnim podacima preminulih i lokacijama raka u koje su polagani, po završetku su rata svi grobni humci povezani s identitetom žrtava i označeni metalnim pločicama. On, međutim, nije bio jedini zaslužan za ljudsko dostojanstvo 566 tu pokopanih žena i djece; manje je poznato da je formiranje groblja za umrle u logoru izbio Vilim Sternberg, a Jakov Maestro, židovski teolog, organizirao i obavljao sprovedne obrede uz kadiš. Ipak, zabilježena imena, prezimena i dob žrtava, kojima je logoraški dio Židovskoga groblja tijekom 1941. i 1942. postao trajno počivalište, učinili su đakovačko groblje stradalih u holokaustu jedinstvenim u svijetu.

TRAŽILICA
GROBNIH MJESTA

Povijest i sadašnjost Gradskoga groblja Đakovo

Povijesni zapisi kazuju da je Gradsko groblje Đakovo otvoreno i posvećeno 24. srpnja 1870. za biskupa Mateja Franje Krtice. Počivalište je prva ovdje pronašla petogodišnja djevojčica Marija Madarević (Magiarević) dva tjedna kasnije (7. kolovoza). Na ulazu u Krtičino groblje, uz današnju Ulicu Ljudevita Gaja, nalazio se zidani portal, a groblje je bilo omeđeno crnim drvenim plotom uz koji su zasađeni jablani. Doseljavanjem Nijemaca i naglim rastom broja stanovnika, ali i rastom smrtnosti zbog posljedica zaraznih bolesti, početkom 19. stoljeća javila se potreba za proširenjem groblja. Zbog toga je od imućne obitelji Stanković između 1810. i 1820. kupljeno zemljište oko grobljanskog brežuljka (današnje kapelice), gdje su najprije pokopavani samo Nijemci i stranci, a kasnije i ostali Đakovčani. Ipak, među grobnicama nije bilo uređenih putova sve do 1880. Krtičin je portal srušen 1865., tri godine nakon što je otvoren novi (danas glavni) ulaz u groblje. Jablane sasječene 1876. na vanjskim su granicama groblja zamijenile omarice koje je dao zasadi župnik i kanonik Milko Cepelić, kao i jele i čemprese uz staze.

Grobljanske kapelice nije bilo sve do 1900. godine, iako je njezino podizanje bilo želja biskupa Strossmayera iskazana u pismu iz 1857. župniku Antuna Zviršiću. Prema nacrtu sarajevskog arhitekta Josipa Vancša u gotičkom ju je stilu izgradio Ivan Domes. Ime je dobila po prvoj oltarnoj slici koja je prikazivala prizor preslavnog Uskrsnuća Isusova. Na njezinu se mjestu isprva, još za biskupa Krtice, nalazio visoki drveni zvonik. Pet je godina kasnije (1905.) na glavnoj aleji podignuta Kalvarija, također zahvaljujući Cepeliću, a po ovlaštenju biskupa Strossmayera i dekretu potpisanim još za njegova života. Najstariji grobljanski križ, smješten u blizini prvog ulaza, potječe iz 1789. godine i sačuvan je do danas. Grobarska je kuća s mrtvačnicom, na kojoj je bio zvonik, sagrađena 1888., a prvi je službeni grobar na đakovačkom groblju bio zidar Mato Gracer. Današnja je kuća oproštaja podignuta 1971. godine. Prve su aleje popločene 2011. godine, kada je glavni ulaz u Gradsko groblje cjelovitom rekonstrukcijom poprimio sadašnju vizuru.

U posljednja su dva i pol stoljeća mir na groblju u Đakovu našli brojni ugledni, znameniti i zaslužni građani, među kojima su neki poznati i izvan lokalnih granica. Njihovi spomenici uglavnom nose umjetnička obilježja vremena u kojemu su nastajali i predstavljaju zavičajnu kulturno-povijesnu, nerijetko i zaštićenu spomeničku baštinu. Danas se Gradsko groblje Đakovo prostire na 73.000 četvornih metara i trajno je zemaljsko počivalište većinom rimokatolika, ali i ljudi pravoslavne, islamske i židovske vjeroispovijesti, što ga čini multikontefionalnim prostorom. Središnje je mjesto u blizini glavnog ulaza 2011. pripalo brončanoj skulpturi Majke Slavonke, vinkovačkog akademskog kipara Ivana Križanca. Prikazuje majku u narodnoj nošnji koja kleči i moli krunicu za poginulog sina, pogleda usmjerenog prema Kalvariji. Ta je obična žena iz naroda spomen na mnoge majke koje su u Domovinskom ratu Hrvatskoj dale najvrjednije što su imale - živote svoje djece.

Spomenička baština Gradskoga groblja

- 1 Stjepan Opoevčanin, kanonik, oko 1807.
- 2 Gabrijel Janković, kanonik i lektor, 1836.
- 3 Obitelj Jakševac, kulturnjaci i donatori, 1857.
- 4 Anna i Ivan Strossmayer, roditelji biskupa Strossmayera, 1858.
- 5 Nikola Weymann, feldmaršal austrijske carske vojske, 1868.
- 6 Obitelj Šabarić, ugledna građanska obitelj, oko 1870.
- 7 Vatroslav Donegani, kipar i graditelj katedrale, 1890.
- 8 Juraj Tordinac, preporodni pjesnik, 1893. Nikola Tordinac, svećenik i književnik, 1893.
- 9 Luka Botić, pjesnik, saborski zastupnik i preporoditelj, 1899.
- 10 Eduard Petz, dekorativni slikar, 1901.
- 11 Grobljanska kapela Uskrsnuća Isusova, gotička građevina, 1903.
- 12 Obitelj Hager, trgovci i zemljoposjednici, 1905.
- 13 Grobnica Stolnog kaptola, 1905.
- 14 Milko Cepelić, etnograf, kanonik i kulturni radnik, 1905.
- 15 Janko Tombor, pisac, političar i svećenik, 1911.
- 16 Obitelj Ivatić, ugledna građanska obitelj, 1910.
- 17 Stjepan Rogoz, ugledni građanin i veleposjednik, 1911.
- 18 Obitelj Bogner, ugledna građanska obitelj, 1919.
- 19 Provincijalne poglavarice Samostana Milosrdnih sestara sv. Križa, 1932.
- 20 Vinko Barč, ugledni građanin, 1932.
- 21 Hedviga Dekker, prva kustosica i ravnateljica Muzeja Đakovštine, 1959.
- 22 Franjo Papratović, odvjetnik i političar, 1905.
- 23 Židovska kapelica, obredna kuća oproštaja, 1901.
- 24 Mir na nebesima, spomenik žrtvama holokausta, 2013.
- 25 Majka Slavonka u molitvi, spomenik poginulim hrvatskim braniteljima, 2011.